

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

1.1 סוכות התשע"ב

בבלי ביצה יט,א משנה. בית שמאי אומרים: מביאין שלמים ואין סומכין עליהן, אבל לא עולות. ובית הלל אומרים: מביאין שלמים ועולות, וסומכין עליהן.
גמרא. אמר עולא: מחלוקת בשלמי חגיגה לסמוך, ועולת ראייה ליקרב. דבית שמאי סברי: **(ויקרא אמר כג,מא) ונתתם אתו תג לה'**, חגיגה - אין, עולת ראייה - לא. ובית הלל סברי: **לה' - כל ד- לה'**. אבל נדרים ונדבות - דברי הכל אין קריבין ביום טוב, במדבר פינחס כט,יב
[יב] ובחמשה עשר יום לחודש השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל-מלאכת עבודה לא תעשו ונתתם תג לה' שבעת ימים:
1. שמות בא יב,יד: ויהיה היום הזה לכם לזכרון ונתתם אתו תג לה' לדרתיתכם חקת עולם תחנהו:
2. ויקרא אמר כג,מא: ונתתם אתו תג לה' שבעת ימים בשנה חקת עולם לדרתיתכם בחודש השביעי תחנהו אתו:

הגמרא דורשת מ- **ויקרא אמר כג,מא ונתתם אתו תג לה'** ... ובית הלל אומרים: מביאין שלמים ועולות, וסומכין עליהן. ובית הלל סברי: **לה' - כל ד- לה'** - זקף-קטן, בתפקיד שתיים. ב"ה לומדים להביא שלמים ועולות שהם חובות יום טוב עצמו לה' עולת ראייה ושלמי חגיגת יום טוב. ולכך יש שתי הגבלות:

- (א) **(שמות בא יב,יד) ... ונתתם אתו תג לה'** - אתנה, מגביל להביא רק עולת ראייה אחת ורק שלמי חגיגה אחד לאדם
- (ב) **(במדבר פינחס כט,יב) ... ונתתם תג לה'** - מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים שלא על כל אחד חלה אותה הלכה. הקבוצה הם קרבנות הרגל חובות מהתורה וחובות פרטיים. ביום טוב על כל אדם חלה חובת עולת ראייה אחת ושלמי חגיגה אחד **בלבד**. אבל נדרים ונדבות - דברי הכל אין קריבין ביום טוב, קרבנות פרטיים (חובות ונדבות) אינם קריבים ביום טוב עצמו אלא בחול המועד או שבועות בששה ימים שאחרי שבועות ואין עוברים בכך בבל תאחר של שלושה רגלים ולר' שמעון עד חמישה רגלים.

במדבר פינחס כט,יז ובינזם השני פרים בני-בקר שנים עשר אילים שנים כפשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים:

רש"י מסכת סוכה נה,א אתקין אמימר דמדלגי דלוגי - ונמצאו כולן עומדין, אומרין ביום ראשון של חול המועד ביום השני וביום השלישי ספק שני ספק שלישי.
ולמחר אומרים ביום השלישי וביום הרביעי, ובשלישי דחול המועד - ביום הרביעי וביום החמישי, וברביעי - ביום החמישי וביום הששי, ובחמישי דחול המועד, שהוא הושענא רבא, אומרים ביום הששי וביום השביעי כספיקן, והיינו דלוגי - שאומרים היום מה שאמרו אתמול, כדאמרין (מגילה כב) גבי ראש חדש - רב אמר: דולג - שאומר השני אחד מן הפסוקים שאמר ראשון, וכי היכי דאתקין אמימר לענין תפלה עבדינן נמי לענין קוראי התורה, שהרביעי הקורא, שהוא מוסף בחולו של המועד, יותר משאר ימים, וניכר שהוא בא לכבוד היום, הוא קורא את ספיקי היום, כמו ששליח צבור אומר, ואם שבת הוא - קוראין המפטי, והשלשה שקורין תחילה, אין מקפדין על קריאתם - יקראו מה שירצו, ומכל מקום, כך היו נוהגין רבותי - שני ראשונים קוראים שנים ספיקי היום, והשלישי בפרשת יום המחרת, שאינה מספיקות היום כלל, והרביעי חוזר וקורא מה שקראו שנים הראשונים.
רש"י מסכת מגילה לב,ג קורין בקרבנות החג - בפרשת פינחס, כיצד יום ראשון ויום שני קורא המפטיר בחמשה עשר, ואף על פי שיום שני הוא אין קורין בו וביום השני להראות שהוא ספק יום שני - דגנאי הוא לקרות יום טוב בספק חול, יום ראשון של חול המועד שהוא ספק שני שלישי - קורא ראשון ביום השני, ותנינא ביום השלישי, תליתאה ביום הרביעי, הרביעי שהוא נוסף בשביל חולו של מועד הוא קורא את ספיקי היום, ומה הן ספיקי היום - ביום השני וביום השלישי, וכן למחר קורא ראשון ביום השלישי, שני קורא ביום הרביעי, שלישי קורא את ספיקי היום, והרביעי ביום החמישי, והרביעי ביום החמישי, וכן תמיד, הרביעי קורא מה שקרא ראשון ושני, חוץ מיום אחרון של חולו של מועד שאי אפשר לקרות ביום השמיני - לפי שאינו מימי חג אלא רגל לעצמו, לפיכך יום שביעי של חולו של מועד ראשון קורין ביום החמישי, שני קורא ביום הששי, שלישי קורא ביום השביעי, והרביעי קורא ביום הששי וביום השביעי, שהן ספיקי היום.
טט - אפשר כי התורה רמזה מה יעשו בני ישראל אשר מסיבה כלשהי נמצאים מחוץ לארץ ישראל. רש"י מביא שתי שיטות לקריאה בתורה בחוץ לארץ בימי חול המועד סוכות. אפשר כי הקרא **[יז] ובינזם השני** - מונח רביעי, שטעמיו שונים משאר הימים שהם אחידים, אפשר כי תבנית הטעמים באה לרמז לחמישה ימי קריאה בשתי השיטות המתחילים מהקריאה של יום שני. וכיוון שיום שני של סוכות בארץ-ישראל זה חול המועד, ובחז"ל זה יום טוב שני של גלויות, על-כן אין קורין בו וביום השני להראות שהוא ספק יום שני - דגנאי הוא לקרות יום טוב בספק חול **(רש"י מגילה לב,ב)**.

ויקרא אמר כג,א,ב,ג,לו,א [א] ונדבר ה' אל-משה לאמר: [ב] דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם מועדי ה' אשר-תקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי: פתיחה למועדי ה' בפרשת אמר. בהמשך, בתוך פסוקי חג הסוכות שוב נאמר כעין הפתיחה. [לו] אלה מועדי ה' אשר-תקראו אתם מקראי קדש וגו'. הרב דושינסקי הי"ו מפראג העלה השערה כי הפסוק (כג,לו) מרמז למועד שיתחדש ע"י רבנן ומספר ימיו - שמונה המרומז ב-(כג,לו). טט - תבנית הטעמים בסיפא פסוק (כג,לו) **[לו] שבעת ימים תקריבו אשה לה' ביום השמיני מקרא קדש יהיה לכם וגו'. מרמזת **ביום השמיני מקרא קדש** - מונח פזר תרסא קדמא ואזלא. קדמא ואזלא כעין כלל מלמד על מקרא קודש בתורה, תרסא ירמז למקרא קודש בתורה ביום השמיני בעל בחינה מיוחדת לעומת מקראות שבעת הימים שקדמו לו, מונח פזר כעין שני פזר, שאחד מהם ירמז להעביר נושא שמונה הימים למועד שיחודש ע"י רבנן כדוגמת מועד הסוכות והוא ימי החנוכה. ביום השמיני קריאת התורה הפותחת בקרבנות חמשה נשיאים, בסיכום של כל קרבנות הנשיאים באחדות **במדבר נשא ז,פד-פח: פ [פד] זאת חנכת המזבח וגו' והמסיימת בהשראת השכינה והנבואה באהל מועד במדבר נשא ז,פח-פח - זאת חנכת המזבח אחרי המשח אתו: [פט] ובכא משה אל-אהל מועד לדבר אתה וישמע את-הקול מדבר אליו מעל הפפת אשר על-ארץ העדת מבין שני הפתחים וידבר אליו: פ** בספרי קדמונים כבר הוזכר הקשר בין סוכות לחנוכה.**

**ויקרא אמר נג [לח] מלכד שבתת ה'
ומלכד מתנתיכם ומלכד כל נדריכם ומלכד כל נדבתיכם אשר תתנו לה':
ירושלמי ראש השנה פ"א ה"א (וילנה ב ב - ג א) (פירושו אור שמחה)**

כתיב וכו' (מביא בריי"א בתורת כהנים אמור פר' יב ויקרא אמר כג,לת) **מלכד שבתת ה'** (הנאמר בסוף פרשת המועדות) **ומלכד מתנתיכם** וגו' **אשר תתנו לה'**: מה ת"ל, שיכול אין ליקרב ברגל אלא קרבנות הרגל בלבד, מניין קרבנות היחיד וקרבנות הצבור שהוקדשו ברגל שיבואו ברגל, שהוקדשו לפני הרגל שיבואו ברגל, ת"ל **מלכד שבתת ה'** (טט) – במקור מצורף סיפא הפסוק לרישא בלי להזכיר שאר המלים שבפסוק) **אשר תתנו לה'**: אילו עופות ומנחות לרבות את כולם שיהו קריבין ברגל.

ומלכד מתנתיכם – מונח רביעי, כעין ענין של יותר מארבע מיני קרבנות ליקרב ברגל, כלשון הירושלמי מניין

- (א) קרבנות היחיד
- (ב) וקרבנות הצבור שהוקדשו ברגל שיבואו ברגל,
- (ג) קרבנות יחיד) ו-ד (קרבנות הצבור) שהוקדשו לפני הרגל שיבואו ברגל, ת"ל **מלכד שבתת ה'** (טט - ..) **אשר תתנו לה':**
- (ה) אילו עופות
- (ו) ומנחות לרבות את כולם שיהו קריבין ברגל.

**ויקרא אמר כג,מ:
ולקחתם לכם פנים הראשון פלי עץ הדרל פפת תמרונים וענף עץ-עבת וערבי-נחל
ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים:
ירושלמי ר"ה פ"ד ה"ג (וילנה יט,א) (דף נט טור א)**

הלכה ג' כתיב (222) **ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים** אית תניי תני בשמחת שלמים הכתוב מדבר אית תניי תני בשמחת הלולב הכתוב מדבר מאן דאמר בשמחת שלמים הכתוב מדבר **פנים הראשון** דבר תורה ושאר כל הימים דבר תורה ורבין יוחנן בן זכיי מתקין על דבר תורה מאן דאמר בשמחת הלולב הכתוב מדבר **פנים הראשון** דבר תורה ושאר כל הימים מדבריהן ורבין יוחנן בן זכיי מתקין על דבריהן ויש תקנה אחר תקנה חברייא

בעון קומי ר' יונה (הקשו לר' יונה) כמה דאת אמר תמן (222) **והקרבתם אשה ה'** (טט - ובתחילת הפסוק נאמר). **שבעת ימים** אין שבעה בלא שבת ודכוותה (222) **ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים** אין שבעה בלא שבת (כשם ששבת נדחית מפני מוספי המועדות שכך גם תהיה המשמעות בנטילת לולב בסוכות ותידחה שבת חול המועד סוכות מפני נטילת לולב (נטילת לולב בשבת) אמר לון (אמר להם רבי יונה) שניא היא (שונה נטילת לולב ממוספים) דכתיב (222) **ולקחתם לכם פנים הראשון** חלק הראשון מהם (רק אם יום ראשון של סוכות חל בשבת תדחה השבת מפני נטילת הלולב בה) (על כך הקשו) מעתה במקדש ידחה ובגבולין לא ידחה אמר רבי יונה אילו הוה כתיב **ולקחתם לפני יי אלהיכם הייתי או'** כאן ריבה ובמקום אחר מיעט אלא **ולקחתם לכם** מכל מקום (222) **ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים** (אור שמחה – שונה נטילת לולב ממוספי המועדות כי כתוב בה **ולקחתם לכם** מכל מקום, במוכן של בכל מקום)

ולקחתם לכם – קדמא ואזלא, כעין מלמד ולמד, או כעין כלל המרמז על כעין כלל ופרט. מכל מקום (בכל מקום דוחה נטילת לולב ביום הראשון את השבת, בין לפני ה', היינו בירושלים, ובין שלא לפני ה' דהיינו בכל הארץ). **פנים הראשון** – מונח רביעי, חלק מן הכלל או הפרט הראשון. ע"פ **בבלי תענית ג,א** ערבה - **ולקחתם לכם פנים הראשון** - קדמא אזלא מונח רביעי. הפסוק מונה: פרי עץ הדר, כפת תמרים, ענף עץ עבת, ערבי נחל. לכן החמישית היא הערבה למזבח. וע"פ **בבלי מועד קטן ב,ב ג,א** אפשר שיש גם ענין של שיעור הערבה למזבח במספר ובאורך.

... **אלהיכם** – טפחא, בתפקיד פותחת טפח להתאפיין מהכתוב **שבעת ימים** – מרכא סלוק, **שבעת** – מרכא מרבה ומאפיין את **לפני ה' אלהיכם** לשבעה ימי נטילת לולב, **ימים** – סלוק, מגביל את שבעת הימים לירושלים, מקום המקדש נוטלים שבעה מדאורייתא, וממעט גבולין מנטילת לולב שבעת ימים.

לפני – תביר, מדאורייתא בירושלים ממעט שבת חול המועד מ-**שבעת ימים** לנטילת לולב, כ-**משנה סוכה פ"ד מ"א** לולב וערבה ששה ושבעה ההלל והשמחה שמונה סוכה וניסוך המים שבעה והחליל חמשה וששה:

לפני – תביר, אפשר שמלמד שמצוות נטילת לולב נוהגת בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית (בזמן שאין בית מקדש אין לפני ה') ובאופן זה משמעות **ה' אלהיכם** – מרכא טפחא, יתור לרבות כל הדורות, שהנטילה תיחשב תמיד **לפני ה' אלהיכם** אע"פ שאין בית מקדש.

ושמחתם – רביעי, שני אופני הסבר,

אופן אחד ע"פ **ירושלמי ר"ה פ"ד ה"ג** מאן דאמר בשמחת שלמים – ארבעה שמחים בשלמים: בעלים, כהנים, מזבת, (הרב א"מ פערל) וע"פ **בבלי יומא יב,א** ר' אלעזר בר צדוק אומר אף לא מטות (הירושלמים לא מקבלים שכר הלנה), לפיכך עורות קדשים בעלי אושפזיכנין (המארחים עולי רגלים) נוטלים אותם בזרוע. רש"י עורות קדשים. של שלמי חגיגה ושמחה שעולי רגלים שוחטין ואוכלין שם.

מאן דאמר בשמחת הלולב – ארבעה סוגי יהודים מרומזים בארבע המינים של הלולב והם שמחים באיגודן ביחד (אחדות בישראל) אופן שני שני הצעת הרב פערל ארבעה אופני שמחה ע"פ **בבלי פסחים קט,א** יין, בשר, בגדי צבעונין לנשים בבבל, בגדי פשתן מגוהצים לנשים בא"י.